

บทที่ 2

**การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
และสาขาต่างประเทศ**

(FOREIGN EXCHANGE AND FOREIGN BRANCHES)

บทที่ 2

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและสาขาต่างประเทศ (FOREIGN EXCHANGE AND FOREIGN BRANCHES)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาบทนี้แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้อย่างถูกต้อง
2. อธิบายการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้อย่างถูกต้อง
3. อธิบายถึงลักษณะการซื้อขายกับต่างประเทศในเรื่องการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศและการส่งสินค้าไปขายต่างประเทศว่ามีลักษณะอย่างไรได้อย่างละเอียดและถูกต้อง
4. อธิบายการบันทึกบัญชีของสาขาต่างประเทศได้อย่างถูกต้องและสามารถแสดงวิธีการบันทึกบัญชีเรื่องดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง
5. อธิบายวิธีการแปลงบททดลองของสาขาต่างประเทศให้เป็นเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ได้อย่างถูกต้อง และสามารถแสดงวิธีทำในเรื่องดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง
6. อธิบายถึงวิธีการหาและการแสดงผลกำไรขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 2

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและสาขาต่างประเทศ (FOREIGN EXCHANGE AND FOREIGN BRANCHES)

บทนำ (INTRODUCTION)

ในปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศมีการขยายตลาดการค้าออกไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งปัญหานี้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการขยายธุรกิจออกไปนอกประเทศ กล่าวคือเมื่อการขยายธุรกิจไปต่างประเทศเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเพียงใด ปัญหาเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศก็จะมีบทบาทและมีความสำคัญต่อนักบัญชีมากขึ้นเพียงนั้น ทั้งนี้เพราะกิจการค้าแห่งนั้นต้องการที่จะแสดงรายการค้าที่ได้กระทำกับต่างประเทศด้วยเงินตราต่างประเทศเป็นเงินตราภายในประเทศของตน กิจการค้าที่ทำงานเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศ ได้แก่ กิจการธนาคารนายหน้าที่ทำกรซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ตลอดจนทั้งองค์การธุรกิจที่ทำกรส่งสินค้าเข้ามาหรือส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศ (Business concerns exporting and importing merchandies) กิจการค้าที่มีเงินลงทุนในต่างประเทศ (Foreign branches or subsidiaries) หรือกิจการค้าอื่นใดที่ทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการรับเงินและส่งเงินไปมาระหว่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้ในการแปลงรายการค้าที่ได้กระทำในต่างประเทศด้วยเงินตราของต่างประเทศมาเป็นเงินตราภายในประเทศจำเป็นต้องกระทำโดยใช้ “อัตราแลกเปลี่ยน” (Rate of Exchange) ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงมูลค่าที่สัมพันธ์กันระหว่างหน่วยของเงินตราต่างประเทศ และหน่วยของเงินตราในประเทศ เช่น หนึ่งเหรียญดอลลาร์อเมริกันมีค่าเท่ากับเงินไทยกี่บาท หรือเงินตราของไทยหนึ่งบาทมีค่าเท่ากับเงินฝรั่งเศสกี่ฟรังก์ เป็นต้น ก่อน ค.ศ. 1914 ค่าของเงินตราสำหรับประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในโลกต่างก็ใช้หลักมาตรฐานทองคำ กล่าวคือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราขึ้นอยู่กับเนื้อหาของซึ่งใช้เป็นหลักประกันเงินตราที่ออกใช้ ทั้งนี้ก็เพื่อรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราให้มีเสถียรภาพเหมาะสมแก่เศรษฐกิจและการเงินของประเทศ ต่อมาเมื่อมีการเลิกใช้มาตรฐานทองคำเพราะว่าอัตราแลกเปลี่ยนนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ อัตราแลกเปลี่ยนในตลาดเสรีหมายถึง อัตราที่เกิดขึ้นตามอุปทาน (Supply) และอุปสงค์ (Demand) ในหลายประเทศรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเรียกว่า อัตราแลกเปลี่ยนของทางราชการ (Official Rate) ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนที่ทางราชการเป็นผู้กำหนดขึ้นนี้อาจจะมีข้อแตกต่างจากอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดเสรีด้วยกันหลายกรณี ซึ่งความแตกต่างกันของอัตราแลกเปลี่ยนของทางราชการกับอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดเสรีนี้จึงขึ้นอยู่กับลักษณะของธุรกิจการค้าและวิธีการดำเนินงานของแต่ละประเทศ กล่าวคืออาจมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนออกเป็นหลายอัตรา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ว่าจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด และแม้แต่อัตราแลกเปลี่ยน

ของทางราชการที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด อาจมีกฎหมายห้ามไม่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเงินตราหรือ การโอนเงินระหว่างประเทศ และจากปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักบัญชีจะต้องใช้ ความระมัดระวังเป็นพิเศษในเรื่องการซื้อขายกันโดยใช้หน่วยของเงินตราต่างประเทศและ ในเรื่องของการแปลงรายการค่าที่เกิดขึ้นของกิจการในต่างประเทศมาเป็นเงินตราภายในประเทศ เพื่อให้ตัวเลขที่ได้มานั้นใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและการชำระหนี้*¹ (TYPES OF FOREIGN EXCHANGE RATES AND CLAIMS)

ในการชำระหนี้เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ โดยปกติจะชำระกันเป็นเงินตราของ ประเทศเจ้าหนี้ โดยลูกหนี้จะไปขอซื้อเงินตราของประเทศเจ้าหนี้จากธนาคารในประเทศของตน เพื่อส่งไปชำระให้เจ้าหนี้ในต่างประเทศ

โดยปกติธนาคารพาณิชย์จะมีเงินตราของประเทศต่างๆ ฝากไว้ในธนาคารต่างประเทศ นั้นๆ เช่น ธนาคาร ก. ในประเทศไทยจะมีเงินดอลลาร์ฝากไว้กับธนาคาร ข. ในสหรัฐอเมริกา เมื่อพ่อค้าไทยสั่งซื้อสินค้าจากพ่อค้าในสหรัฐอเมริกาสสมมติว่า \$ 5,000 พ่อค้าไทยก็จะไปซื้อตราฟัท จากธนาคาร ก. เป็นเงิน \$ 5,000 ส่งจ่ายที่ธนาคาร ข. ในนามพ่อค้าอเมริกันเป็นผู้รับเงินตามอัตรา แลกเปลี่ยนในวันนั้นๆ แล้วส่งตราฟัทไปให้พ่อค้าอเมริกัน เมื่อพ่อค้าอเมริกันได้รับตราฟัทจาก พ่อค้าไทยส่งไปก็จะนำไปขึ้นเงินจากธนาคาร ข. ในสหรัฐอเมริกาต่อไป ธนาคาร ข. ก็จะหัก บัญชีเงินฝากของธนาคาร ก. ลง \$ 5,000 เพื่อจ่ายให้พ่อค้าอเมริกันตามคำสั่งในตราฟัท

ประเภทอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (THE TYPES OF FOREIGN EXCHANGE RATES)

สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่มีการซื้อขายกัน ในทางปฏิบัติแยกออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

(1) อัตราแลกเปลี่ยนในตลาดเสรี (Free Rate) เป็นอัตราที่ซื้อขายกันในตลาด การเงินโดยเสรีซึ่งหมายถึงอัตราที่เกิดขึ้นตามอุปสงค์และอุปทานโดยทางรัฐบาลไม่ได้เข้าไปควบคุม อัตราดังกล่าวนี้จะกำหนดขึ้นโดยธนาคารหรือตลาดการเงิน เช่น ธนาคารขายเงินตราต่างประเทศ อัตรามักจะสูงกว่าอัตราที่ธนาคารรับซื้อ สำหรับจำนวนเงินที่แตกต่างกันถือเป็นกำไรที่ธนาคาร คิดเอาไว้

(2) อัตราแลกเปลี่ยนทางราชการ (Official Rate) เป็นอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศที่รัฐบาลกำหนดขึ้นไว้ให้ซื้อและขายกัน คือเป็นอัตราทางราชการ

¹ศาสตราจารย์ไพบูลย์ สุวรรณโพธิ์ศรี, การบัญชีขั้นสูง (พิมพ์ที่โรงพิมพ์หอรัตนชัยการพิมพ์), หน้า 88-89.

(3) **อัตราแลกเปลี่ยนขายทันที (SPOT SELLING RATE)** เช่น ธนาคารขายธนบัตร และเหรียญกษาปณ์ต่างประเทศให้แก่ลูกค้าที่จะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อนำติดตัวไปใช้จ่ายเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันนั้น

(4) **FORWARD RATE** เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดไว้ในการซื้อหรือขายตัวเงินหรือตราพท์ในเวลาข้างหน้า เมื่อส่งมอบ (for future delivery)

(5) **SIGHT RATE** ตราพท์หรือตัวเงินที่ธนาคารออกให้เมื่อผู้รับนำไปขึ้นเงินในวันใดก็จะชำระให้ตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันนั้น

(6) **CABLE RATE OR CABLE TRANSFERS** เป็นอัตราที่ธนาคารคิดเอาเนื่องจากได้โทรเลขสั่งให้ธนาคารตัวแทนในต่างประเทศจ่ายเงินให้กับผู้รับตามจำนวนที่ลูกค้าต้องการเป็นเงินตราของประเทศนั้น ๆ ซึ่งทำให้การชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ในต่างประเทศเร็วยิ่งขึ้นกว่าการที่จะซื้อตราพท์ส่งไปชำระแต่อัตราที่ทางธนาคารคิดเอาจะสูงกว่าการซื้อตราพท์ส่งไป

(7) **TIME RATE** เป็นอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่กำหนดไว้ในตัวเงินหรือตราพท์ที่มีกำหนดเวลาให้นำไปขึ้นเงินจากธนาคารได้

(8) **MARKET RATE** เป็นอัตราที่พ่อค้ารับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศทั่วไปซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ ปกติอัตราซื้อหรือขายมักจะต่ำกว่าอัตรา The over-the-counter rate

(9) **OVER-THE-COUNTER RATE** อัตราแลกเปลี่ยนเงินซึ่งธนาคารหรือพ่อค้ารับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศรับซื้อหรือขายให้กับประชาชนทั่วไปในจำนวนไม่มากนัก

ในการชำระหนี้ระหว่างประเทศนอกจากจะชำระโดยซื้อตราพท์จากธนาคารส่งไป หรือใช้ Cable Transfers ผ่านทางธนาคารแล้ว ยังมีการใช้ตัวแลกเงิน (Bills of Exchange) ซึ่งอาจเป็น Bankers bills; Commercial Bills หรือเอกสารเครดิต (Letters of Credit) ก็แล้วแต่ความสะดวกของพ่อค้าที่จะชำระหนี้สินระหว่างซึ่งกันและกัน

การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (FOREIGN EXCHANGE QUOTATIONS)

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอาจกำหนดไว้โดยตรงหรือโดยทางอ้อมก็ได้ ทั้งนี้ สุดแต่แต่ละประเทศจะนำมาใช้ในทางปฏิบัติ

ก. การกำหนดไว้โดยตรง (DIRECT QUOTATIONS) คือ “การกำหนดว่าเงินตราต่างประเทศ 1 หน่วยจะแลกเปลี่ยนเงินตราในประเทศใดเท่าใด” เช่น ในสหรัฐอเมริกา อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เงินปอนด์สเตอร์ลิงของอังกฤษ 1 ปอนด์ จะแลกเปลี่ยนเหรียญสหรัฐได้ \$ 2.8034 หรือ 1 โครน (Krone) ของเดนมาร์กจะแลกเปลี่ยนได้ \$.14505 เป็นต้น

ข. การกำหนดไว้โดยทางอ้อม (INDIRECT QUOTATIONS) คือ “การกำหนดว่าเงินตราในประเทศ 1 หน่วยจะแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้เท่าใด” เช่น ในสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศไว้ว่า เงินเหรียญสหรัฐ \$ 1 จะแลกเปลี่ยนปอนด์สเตอร์ลิงของอังกฤษได้เท่ากับ .356710 หรือ \$ 1 แลกเงินโครนของเดนมาร์กได้เท่ากับ 6.894174 โครน เป็นต้น

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในท้องตลาดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (Current Rate) มักจะมีหลายอัตราแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิธีการที่นำมาใช้ เช่น อัตราแลกเปลี่ยนสำหรับโอนเงินทางโทรเลขมักจะสูงกว่าเช็ค และอัตราสำหรับเช็คก็สูงกว่าดราฟท์ที่มีการกำหนดเวลาขึ้นเงิน (Time draft) เพราะฉะนั้นอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรานี้อาจจะคงตัวอยู่เป็นระยะเวลานาน หรือในทางตรงกันข้ามก็อาจจะขึ้นๆ ลงๆ ในระยะเวลาอันสั้นก็ได้ แต่ทางด้านบัญชีสำหรับข้อแตกต่างดังกล่าวไม่ถือว่ามีความสำคัญเป็นพิเศษ

การซื้อขายกับต่างประเทศ (FOREIGN SALES AND PURCHASES)

การสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ ผู้ซื้อจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ขายให้ชัดเจนว่าจะชำระหนี้ค่าสินค้าเป็นเงินตราของประเทศผู้ขายหรือของประเทศผู้ซื้อ

สมมติว่าถ้าผู้ส่งออกเป็นพ่อค้าในสหรัฐอเมริกาจะขายสินค้าให้กับลูกค้าต่างประเทศ ก็จะต้องมีการตกลงระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อให้แน่นอนเสียก่อนว่าจะให้ผู้ซื้อชำระหนี้ค่าสินค้าที่มีการซื้อขายรายนี้เป็นเงินตราในประเทศของผู้ขายคือเป็นเหรียญดอลลาร์ หรือชำระหนี้ด้วยเงินตราของประเทศผู้ซื้อเอง ซึ่งถ้าตกลงให้ผู้ซื้อชำระหนี้ค่าสินค้าเป็นเงินตราของประเทศผู้ขาย คือเงินดอลลาร์แล้ว พ่อค้าที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา (ผู้ขาย) จะไม่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการรับชำระหนี้เพราะผู้ซื้อชำระหนี้ด้วยเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาคตามจำนวนเงินที่ได้ตกลงซื้อขายกิจการ แต่ผู้ซื้อจะเป็นผู้รับภาระในผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนนี้ แต่ถ้า

ตกลงกันให้ผู้ชำระหนี้ด้วยเงินตราของประเทศผู้ซื้อเอง ผู้ซื้อก็จะไม่ได้รับผลกระทบกระเทือนต่ออัตราแลกเปลี่ยน เพราะผู้ชำระหนี้ด้วยเงินตราของประเทศผู้ซื้อเอง แต่ผู้ขายจะได้รับผลกระทบกระเทือนเพราะเมื่อพ่อค้าในสหรัฐอเมริกา (ผู้ขาย) ได้รับชำระหนี้แล้วจะต้องนำตราฟัฟที่ ได้รับ (เป็นเงินตราของประเทศผู้ซื้อ) ไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนในวันที่ตกลงซื้อขายกันกับอัตราแลกเปลี่ยนในวันที่รับชำระหนี้จะแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้เองทำให้พ่อค้าในสหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบกระเทือนต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินนั้น

1. การสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ (FOREIGN PURCHASES)

ในการสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศผู้ซื้อจะจ่ายชำระเงินค่าสินค้าเป็นเงินตราของประเทศผู้ขายหรือของประเทศผู้ซื้อก็ได้ ทั้งนี้ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายจะต้องทำความเข้าใจกันให้แน่ชัด

1.1 ถ้าการชำระหนี้ตกลงกันให้ชำระเป็นเงินตราของประเทศผู้ขาย ผู้ซื้อจะเป็นผู้ได้รับภาระในผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน แต่ทางด้านผู้ขายจะไม่รับผลกระทบกระเทือนจากอัตราแลกเปลี่ยนทั้งนี้เพราะได้รับการชำระหนี้เต็มตามจำนวนที่ตกลงซื้อขายกัน

1.2 ถ้าการชำระหนี้ตกลงกันให้ชำระเป็นเงินตราของประเทศผู้ซื้อ แล้วผู้ซื้อจะไม่ได้รับผลกระทบกระเทือนต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ทั้งนี้เพราะผู้ซื้อส่งเงินไปชำระหนี้เป็นเงินตราเท่ากับอัตราในวันที่สั่งซื้อ แต่ผู้ขายจะเป็นผู้รับภาระผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนนี้

ตัวอย่างที่ 1 เมื่อวันที่ 1 ม.ค. 25X1 สมมติว่าพ่อค้าไทยในกรุงเทพฯ ได้สั่งซื้อสินค้าจากพ่อค้าในสหรัฐอเมริกาที่กรุงนิวยอร์กในราคา \$ 4,000 โดยตกลงว่าจะจ่ายชำระหนี้ค่าสินค้าจำนวนนี้เป็นเงินเหรียญดอลลาร์สหรัฐ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในวันที่มีการซื้อขาย \$ 1 = 37.50 บาท

ต่อมาเมื่อถึงวันชำระหนี้ค่าสินค้าคือวันที่ 10 มีนาคม 25X1 ปรากฏว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา \$ 1 = 37.30 บาท พ่อค้าไทยได้ซื้อตราฟัฟจากธนาคารในกรุงเทพฯ ส่งไปเพื่อชำระหนี้ค่าสินค้านี้โดยจะจ่ายเงินสดเพียง 105,200 บาท

ให้ทำ บันทึกรายการซื้อสินค้าและการชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อในสมุดบัญชีรายวันทั่วไปของพ่อค้าไทย (ผู้ซื้อ)

วิธีทำตัวอย่างที่ 1

บันทึกรายการซื้อสินค้าในสมุดบัญชีของพ่อค้าไทย (ผู้ซื้อ)

สมุดรายวันทั่วไป (ด้านผู้ซื้อ)

25X1	ณ วันซื้อสินค้า		
1 ม.ค.	บ/ช ชื้อ	150,000	
	บ/ช เจ้าหนี้พ่อค้าสหรัฐอเมริกา (\$ 4,000 x 37.50 บาท)		150,000
	บันทึกการซื้อสินค้าจากสหรัฐอเมริกา		
	วันชำระหนี้		
10 มี.ค.	บ/ช เจ้าหนี้-พ่อค้าสหรัฐอเมริกา (\$ 4,000 x 37.50 บาท)	150,000	
	บ/ช เงินสด (\$ 4,000 x 37.30 บาท)		149,200
	บ/ช กำไรขาดทุนในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (หรือบัญชีซื้อ)		800
	บันทึกการส่งดราฟท์ไปชำระหนี้ค่าสินค้า		

อาศัยใจทรงตัวอย่างเดิม แต่สมมติว่า ณ วันที่กิจการค้าทำการชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้ออัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา \$ 1 = 37.80 บาทแล้ว พ่อค้าไทยก็ต้องจ่ายเงินซื้อดราฟท์ส่งไปชำระหนี้ค่าสินค้านี้เป็นจำนวนเงินที่สูงกว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ณ วันซื้อโดยจะต้องจ่ายเงินซื้อดราฟท์ \$ 4,000 ในราคา 151,200 บาท

สมุดรายวันทั่วไป (ด้านผู้ซื้อ)

25X1	รายการบัญชี ณ วันชำระหนี้		
10 มี.ค.	บ/ช เจ้าหนี้-พ่อค้าสหรัฐอเมริกา (\$ 4,000 x 37.50 บาท)	150,000	
	บ/ช กำไรขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตรา (หรือบัญชีซื้อ)	1,200	
	บ/ช เงินสด (\$ 40,000 x 37.80 บาท)		151,200
	บันทึกการส่งดราฟท์ไปชำระหนี้ค่าสินค้า		

แต่ถ้าพ่อค้าไทย (ผู้ซื้อ) ประสงค์จะป้องกันการเสี่ยงภัย เนื่องจากการรับภาระผลกำไรขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตราอาจจะตกลงซื้อดราฟท์ \$ 4,000 จากธนาคารในกรุงเทพฯ ในวันที่ตกลงซื้อขายสินค้านั้นโดยชำระเงินบาทเป็นค่าซื้อดราฟท์ในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ณ วันซื้อขายสินค้านั้น คือ \$ 1 = 37.50 บาท แต่จะขอรับดราฟท์เป็นเงินเหรียญดอลลาร์จากธนาคารในวันที่ถึงกำหนดต้องส่งเงินไปชำระหนี้ให้พ่อค้าในสหรัฐอเมริกาได้ วิธีการแบบนี้ถือเป็น buy future exchange on New York.

2. การส่งสินค้าไปขายต่างประเทศ (FOREIGN SALES)

ในกรณีที่พ่อค้าไทยส่งสินค้าไปขายต่างประเทศ อาจตกลงให้ผู้ซื้อชำระค่าสินค้าเป็นเงินตราของประเทศผู้ขาย (เงินบาท) หรือของประเทศผู้ซื้อก็ได้

2.1 ในด้านผู้ขายถ้าให้ผู้ซื้อชำระหนี้ค่าสินค้าเป็นเงินตราของประเทศผู้ซื้อ ผู้ขายจะเป็นผู้รับภาระผลกำไรหรือขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา แต่ในด้านผู้ซื้อจะไม่ได้รับผลกระทบกระเทือนเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเพราะผู้ซื้อรับชำระเงินให้เท่ากับจำนวนที่ซื้อโดยชำระเป็นเงินตราของประเทศตน แต่ผู้ขายจะต้องนำเงินที่ได้รับไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราในประเทศของตนก่อนจึงจะนำมาลงบัญชีได้

2.2 ถ้าผู้ขายให้ผู้ซื้อชำระค่าสินค้าเป็นเงินตราของประเทศผู้ขาย ผู้ซื้อจะเป็นผู้รับภาระผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา

ตัวอย่างที่ 2 สมมติว่า ณ วันที่ 1 ม.ค. 25X1 พ่อค้าไทยที่กรุงเทพฯ ส่งสินค้าไปขายให้พ่อค้าสหรัฐอเมริกาที่เมืองนิวยอร์ก ราคาสินค้า \$ 4,000 โดยตกลงจะจ่ายชำระหนี้เป็นเงินเหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในวันที่ตกลงซื้อขาย \$ 1 = 37.60 บาท

ต่อมาเมื่อถึงวันได้รับชำระหนี้คือวันที่ 10 มี.ค. 25X1 ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ณ วันนี้ \$ 1 = 37.50 บาท พ่อค้าไทย (ผู้ขาย) ได้รับครีฟท์จากพ่อค้าในสหรัฐอเมริกา จำนวน \$ 4,000 และนำไปขายให้ธนาคาร จะได้รับเงินมา 150,000 บาท

ให้ทำ บันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นข้างต้นลงในสมุดรายวันทั่วไปของผู้ขาย

วิธีทำตัวอย่างที่ 2

สมุดรายวันทั่วไป (ด้านผู้ขาย)

25X1	ณ วันซื้อ		
1 ม.ค.	บ/ช ลูกหนี้-พ่อค้าสหรัฐอเมริกา (\$ 4,000 x 37.60)	150,400	
	บ/ช ขาย		150,400
	บันทึกการขายสินค้าให้พ่อค้าในสหรัฐอเมริกาที่เมืองนิวยอร์ก เป็นเงิน \$ 4,000 และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ณ วันซื้อ \$ 1 = 37.60 บาท		
10 มี.ค.	วันรับชำระหนี้		
	บ/ช เงินสด (\$ 4,000 x 37.50)	150,000	
	บ/ช กำไรขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตรา (หรือบัญชีขาย)	400	
	บ/ช ลูกหนี้ - พ่อค้าสหรัฐอเมริกา (\$ 4,000 x 37.60 บาท)		150,400
	บันทึกการรับชำระหนี้ค่าสินค้าที่ขายและผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน 400 บาท		

วิธีทำตัวอย่างที่ 2 (ต่อ)

สมุดรายรับทั่วไป (ด้านผู้ขาย)

25X1	แต่ถ้าสมมติต่อไปว่า ณ วันที่พ่อค้าในเมืองนิวยอร์กได้รับการชำระหนี้ค่าสินค้าจากพ่อค้าในประเทศไทยนั้น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ณ วันที่ \$ 1 = 37.70 บาท	
	วันรับชำระหนี้	
10 มี.ค.	บ/ช เงินสด (\$ 4,000 x 37.70 บาท)	150,800
	บ/ช ลูกหนี้-พ่อค้าสหรัฐอเมริกา (\$ 4,000 x 37.60 บาท)	150,400
	บ/ช กำไรขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตรา (หรือบัญชีขาย)	400
	บันทึกการรับชำระหนี้ค่าสินค้าที่ขาย และผลกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน	

ถ้าพ่อค้าไทยซึ่งเป็นผู้ขายสินค้าได้ตกลงให้ผู้ซื้อชำระหนี้ค่าสินค้าเป็นเงินเหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกา มีความประสงค์ที่จะป้องกันการเสี่ยงภัยในการรับภาระผลกำไรและขาดทุนในอัตราแลกเปลี่ยนก็อาจจะใช้วิธีการตกลงขายดราฟท์ \$ 4,000 ที่ได้รับชำระหนี้จากลูกค้าให้กับธนาคารในกรุงเทพฯ เป็นการล่วงหน้า (Self future exchange on New York) ในอัตราแลกเปลี่ยนวันที่ตกลงซื้อขายกันคือ \$ 1 = 37.60 บาท โดยจะทำการส่งมอบดราฟท์ของผู้ซื้อคือพ่อค้าในสหรัฐอเมริกาให้แก่ธนาคารในวันที่คาดว่า จะได้รับชำระหนี้มาคือ ณ วันที่ 10 มี.ค. 25X1 ก็ได้

ตัวอย่างที่ 3

บริษัท อเมริกันเอ็กซ์พอร์ต จำกัด ได้ขายสินค้าไปให้บริษัท ปีแอร์ จำกัด ซึ่งตั้งกิจการค้าอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส ตามรายการค้าต่อไปนี้

วันที่ซื้อ - ขาย	จำนวนเงิน	อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันซื้อ - ขาย
14 สิงหาคม 25X1	\$ 26,600	\$.16
12 กันยายน 25X1	\$ 13,000	\$.18
24 พฤศจิกายน 25X1	\$ 16,800	\$.20

บริษัท ปีแอร์ จำกัด ชำระหนี้สินทั้งหมดในวันที่ 10 ธันวาคม 25X1 ซึ่งในวันนั้นอัตราแลกเปลี่ยน 1 ฟรังก์ = \$.182 และสมมติว่าอัตราการแลกเปลี่ยนไม่ได้เปลี่ยนแปลงในขณะที่สินค้าหรือเงินสดอยู่ในระหว่างการขนส่ง

ให้ทำ บันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นในสมุดรายวันทั่วไปของทั้งสองบริษัท โดยสมมติว่า

1. ราคาสินค้าที่กำหนดในบิลเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐอเมริกา
2. ราคาสินค้าที่กำหนดในบิลเป็นเงินสกุลฟรังก์ฝรั่งเศสตามยอดของอัตราแลกเปลี่ยนในวันขนส่งสินค้าที่ระบุไว้ข้างต้น

วิธีทำตัวอย่างที่ 3

สมุดรายวันทั่วไป

	บริษัท อเมริกันเอ็กซ์พอร์ต จำกัด (ผู้ขาย-บันทึกด้วยเงินดอลลาร์สหรัฐ)	บริษัท ปีแอร์ จำกัด (ผู้ซื้อ-บันทึกด้วยเงินฝรั่งเศส)
25X1		25X1
14 ส.ค.	บ/ช ลูกหนี้-บริษัท ปีแอร์ จำกัด \$ 26,600 บ/ช ขาย \$ 26,600 บันทึกการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ	บ/ช ซื้อ 166,250 บ/ช เจ้าหนี้-บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์พอร์ต จำกัด 166,250 บันทึกการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อคำนวณได้ดังนี้ $\$.182 = 1$ ฟรังก์ $\$ 26,600 = \frac{\$ 26,600}{\$.16} = 166,250$ ฟรังก์
12 ก.ย.	บ/ช ลูกหนี้-บริษัท ปีแอร์ จำกัด \$ 13,000 บ/ช ขาย \$ 13,000 บันทึกการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ	บ/ช ซื้อ 72,222.22 บ/ช เจ้าหนี้-บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์พอร์ต จำกัด 72,222.22 บันทึกการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ = $\frac{\$ 13,000}{\$.18}$ = 72,222.22 ฟรังก์
24 พ.ย.	บ/ช ลูกหนี้-บริษัท ปีแอร์ จำกัด \$ 16,800 บ/ช ขาย \$ 16,800 บันทึกการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ	บ/ช ซื้อ 84,000 บ/ช เจ้าหนี้-บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์พอร์ต จำกัด 84,000 บันทึกการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ = $\frac{\$ 16,800}{\$.20}$ = 84,000 ฟรังก์
10 ธ.ค.	บ/ช เงินสด \$ 56,400 บ/ช ลูกหนี้-บริษัท ปีแอร์ จำกัด \$ 56,400 บันทึกการชำระหนี้เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐจากผู้ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ = \$ 26,600 + \$ 13,000 + \$ 16,800 = \$ 56,400	บ/ช เจ้าหนี้-บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์พอร์ต จำกัด 322,472.22 บ/ช เงินสด 309,890.11 บ/ช กำไรขาดทุนจาก อัตราแลกเปลี่ยน 12,582.11 บันทึกการชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อเชื่อเป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐอเมริกา = \$ 56,400 ซึ่งคิดเป็นเงินฝรั่งเศส = $\frac{\$ 56,400}{\$.182} = 309,890.11$ ฟรังก์

วิธีทำตัวอย่างที่ 3 (ต่อ)

สมุดรายวันทั่วไป

บริษัทอเมริกันเอ็กซ์พอร์ต จำกัด (ผู้ขาย-บันทึกด้วยเงินดอลลาร์สหรัฐ)	บริษัทพีแอร์ จำกัด (ผู้ซื้อ-บันทึกด้วยเงินฝรั่งเศสฝรั่งเศส)
25X1 10 ธ.ค. 	25X1 แต่ตาม บ/ช หนี้สินที่ผู้ซื้อลงไว้รวมทั้งสิ้น = 322,472.22 ฝรั่งเศส ∴ ผู้ซื้อจะได้กำไรเนื่องจากการเปลี่ยนแปลง ในอัตราแลกเปลี่ยน = 12,582.11 ฝรั่งเศส
10 ธ.ค. บ/ช เงินสด \$ 58,689.94 บ/ช ลูกหนี้บริษัทพีแอร์จำกัด \$ 56,400 บ/ช กำไรขาดทุนจากอัตรา แลกเปลี่ยน \$ 2,289.94 บันทึกการรับชำระหนี้จากผู้ซื้อสินค้าเป็นเงินสด ฝรั่งเศส = 322,472.22 คิดเป็นเงินอเมริกันดอลลาร์ = \$ 58,689.94 ∴ ผู้ขายจะได้รับผลกำไรจากการเปลี่ยนแปลงอัตรา แลกเปลี่ยนนี้ = \$ 2,289.94	10 ธ.ค. บ/ช เจ้าหนี้บริษัท อเมริกันเอ็กซ์พอร์ต จำกัด 322,472.22 บ/ช เงินสด 322,472.22 บันทึกการชำระหนี้ให้แก่ผู้ขายด้วยเงินสด = 322,472.22 x .82 = \$ 58,689.94 ซึ่งทำให้ผู้ขาย ต้องรับภาระผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงอัตรา แลกเปลี่ยนโดยได้กำไร = \$ 2,289.94

ตัวอย่างที่ 4 บริษัท นิวยอร์ก จำกัด สั่งซื้อสินค้าจากบริษัท นิวเดลี จำกัด แห่งประเทศอินเดียต่อไปนี้เป็นรายการค้าที่เกิดขึ้นทั้งสองบริษัท ในปี 25X1

25X1

4 ม.ค.	ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ 10,000 รูปี	อัตราแลกเปลี่ยนวันนี้ = \$.132
10 ก.พ.	ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ 6,000 รูปี	อัตราแลกเปลี่ยนวันนี้ = \$.138
1 มี.ค.	ชำระค่าสินค้าที่ซื้อเมื่อ 4 ม.ค.	อัตราแลกเปลี่ยนวันนี้ = \$.140
30 มี.ค.	ชำระค่าสินค้าที่ซื้อเมื่อ 10 ก.พ.	อัตราแลกเปลี่ยนวันนี้ = \$.134

ให้ทำ บันทึกรายการค้าข้างต้นในสมุดรายวันทั่วไปของบริษัทผู้ซื้อตามเงื่อนไขดังนี้

1. ราคาที่กำหนดในบิลขาย เป็นเงินสดดอลลาร์
2. ราคาที่กำหนดในบิลขาย เป็นเงินสดรูปี

วิธีทำตัวอย่างที่ 4

บริษัท นิวยอร์ก จำกัด (ผู้ซื้อ) บันทึกเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

สมุดรายวันทั่วไป

25X1			
4 ม.ค.	บ/ช ซื้อ	\$ 1,320	
	บ/ช เจ้าหนี้-บริษัทนิวเคลซี จำกัด		\$ 1,320
	บันทึกการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ 10,000 รูปี อัตราแลกเปลี่ยนในวันนี้ 1 รูปี = \$.132		
	∴ ซื้อสินค้า 10,000 รูปี = 10,000 x \$.132 = \$ 1,320		
10 ก.พ.	บ/ช ซื้อ	\$ 828	
	บ/ช เจ้าหนี้-บริษัท นิวเคลซี จำกัด		\$ 828
	บันทึกการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ 6,000 รูปี อัตราแลกเปลี่ยนในวันนี้ 1 รูปี = \$.138		
	∴ ซื้อสินค้า 6,000 รูปี = 6,000 x \$.138 = \$ 828		
1 มี.ค.	บ/ช เจ้าหนี้-บริษัท นิวเคลซี จำกัด	\$ 1,320	
	บ/ช เงินสด		\$ 1,320
	บันทึกการชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อ 4 ม.ค. 25X1 ตามเงื่อนไข (1) ราคาตามบิลเป็นดอลลาร์สหรัฐ		
	ในกรณีนี้ผู้ซื้อไม่ต้องรับภาระในผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน เพราะ		
	ชำระหนี้ด้วยเงินสดของผู้ซื้อเอง		
1 มี.ค.	บ/ช เจ้าหนี้-บริษัท นิวเคลซี จำกัด	\$ 1,320	
	บ/ช กำไรขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน	\$ 80	
	บ/ช เงินสด		\$ 1,400
	บันทึกการชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อเมื่อ 4 ม.ค. 25X1 ตามเงื่อนไข (2) ราคาตามบิลเป็นเงินรูปี		
	ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ซื้อจะต้องรับภาระในผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน		
	∴ ผู้ซื้อชำระค่าสินค้า = 10,000 รูปี เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ = 10,000 x \$.140 = \$ 1,400		

วิธีทำตัวอย่างที่ 4 (ต่อ)

บริษัท นิวยอร์ก จำกัด (ผู้ซื้อ) สมุดรายวันทั่วไป

25X1		
30 มี.ค.	บ/ช เจ้าหนี้-บริษัท นิวเคลส จำกัด	\$ 828
	บ/ช เงินสด	\$ 828
	บันทึกการชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อเชื่อ ณ 10 ก.พ. 25x1 ตามเงื่อนไขดังนี้ (1) ราคาตามบิลเป็นเงินดอลลาร์ ในกรณีนี้ ผู้ขายเป็นผู้รับภาระผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน ผู้ซื้อไม่รับภาระชำระหนี้ค่าสินค้าเป็นเงินสกุลของตนเอง	
	บ/ช เจ้าหนี้-บริษัทนิวเคลส จำกัด	\$ 828
	บ/ช เงินสด	\$ 804
	บ/ช กำไรขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน	\$ 24
	บันทึกชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อเชื่อ ณ 10 ก.พ. 25x1 ตามเงื่อนไขดังนี้ (2) ราคาตามบิลเป็นเงินรูปในกรณีนี้ ผู้ซื้อจะต้องรับภาระผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน	
	ผู้ซื้อชำระเป็นเงินรูป = 6,000 รูป ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนวันนี้ 1 รูป = \$.134	
	∴ ต้องใช้เงิน = 6000 รูป x \$.134 = \$ 804 ซึ่งผู้ซื้อจะได้กำไรจากการแลกเปลี่ยนเงินตรา	
	= \$ 828 - \$ 804 = \$ 24	

การบันทึกบัญชีของสาขาต่างประเทศ

(ACCOUNTING FOR THE FOREIGN BRANCH)

ในกรณีที่กิจการค้าเปิดสาขาขึ้นในต่างประเทศ ในการบันทึกกิจการค้าจำเป็นจะต้องคำนึงถึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราด้วย ซึ่งเมื่อสำนักงานใหญ่ต้องการที่จะบันทึกกำไรขาดทุนที่สาขารายงานมาสำนักงานใหญ่จะต้องทำการแปลงยอดบัญชีต่างๆ ของสาขาให้เป็นเงินตราสกุลเดียวกันกับของประเทศที่สำนักงานใหญ่นั้นตั้งอยู่ เพราะบัญชีที่สาขาส่งไปให้สำนักงานใหญ่นั้น สาขาจะใช้เงินตราของประเทศที่สาขาเปิดกิจการอยู่เมื่อสำนักงานใหญ่ได้แปลงเงินตราในบัญชีต่างๆ ที่สาขาเขาส่งมาแล้ว ทางสำนักงานใหญ่ก็จะคำนวณหาผลกำไรขาดทุนตลอดจนการจัดทำงบดุลของสาขานั้น โดยทำเป็นรูปเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำผลกำไรหรือขาดทุน ตลอดจนสินทรัพย์ หนี้สินของสาขาที่อยู่ในต่างประเทศมารวมกับของสำนักงานใหญ่เพื่อจัดทำงบการเงินรวมของสำนักงานใหญ่และสาขาต่อไป ทั้งนี้เพื่อเสนอต่อผู้ถือหุ้นให้ทราบถึงฐานะการเงินของกิจการค้าทั้งหมด

สำหรับหลักการบันทึกบัญชีก็ใช้วิธีการบันทึกบัญชีแบบเดียวกันกับสาขาในประเทศ เว้นแต่สาขาจะใช้วิธีการบันทึกบัญชีเป็นเงินตราของประเทศที่สาขานั้นตั้งอยู่ โดยจะแจ้งราคาขายให้สาขาทราบซึ่งปกติจะมีราคาสูงกว่าราคาต้นทุน ทั้งนี้เพื่อจะได้มีกำไรเหลืออยู่บ้างจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ของสาขาออกแล้ว

